

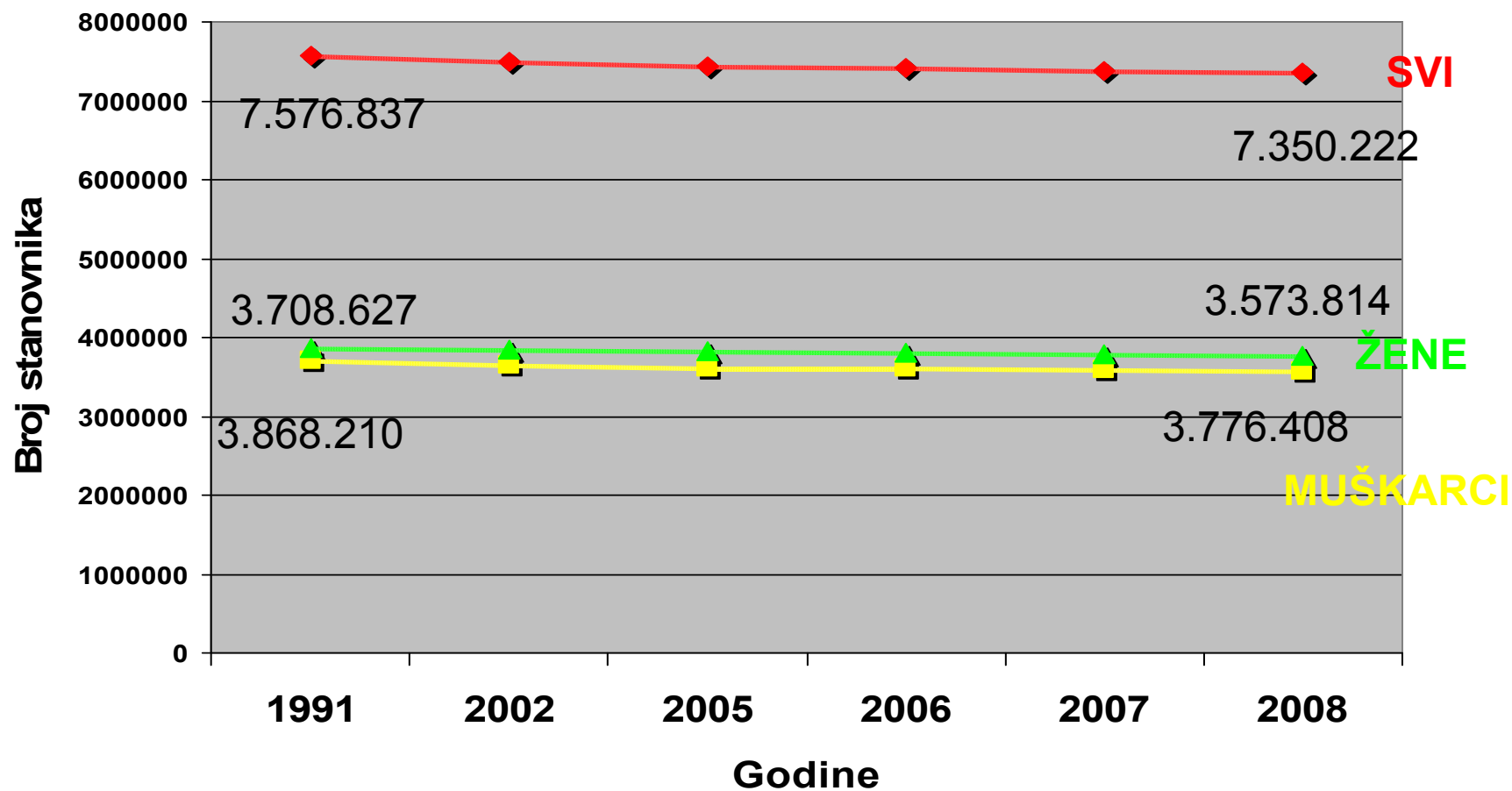
Zdravstveni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: izazovi menadžmenta

Prof. dr Sandra Šipetić-Grujičić

Broj stanovnika u Srbiji, 1991-2008.

Izvor: Republički zavod za statistiku

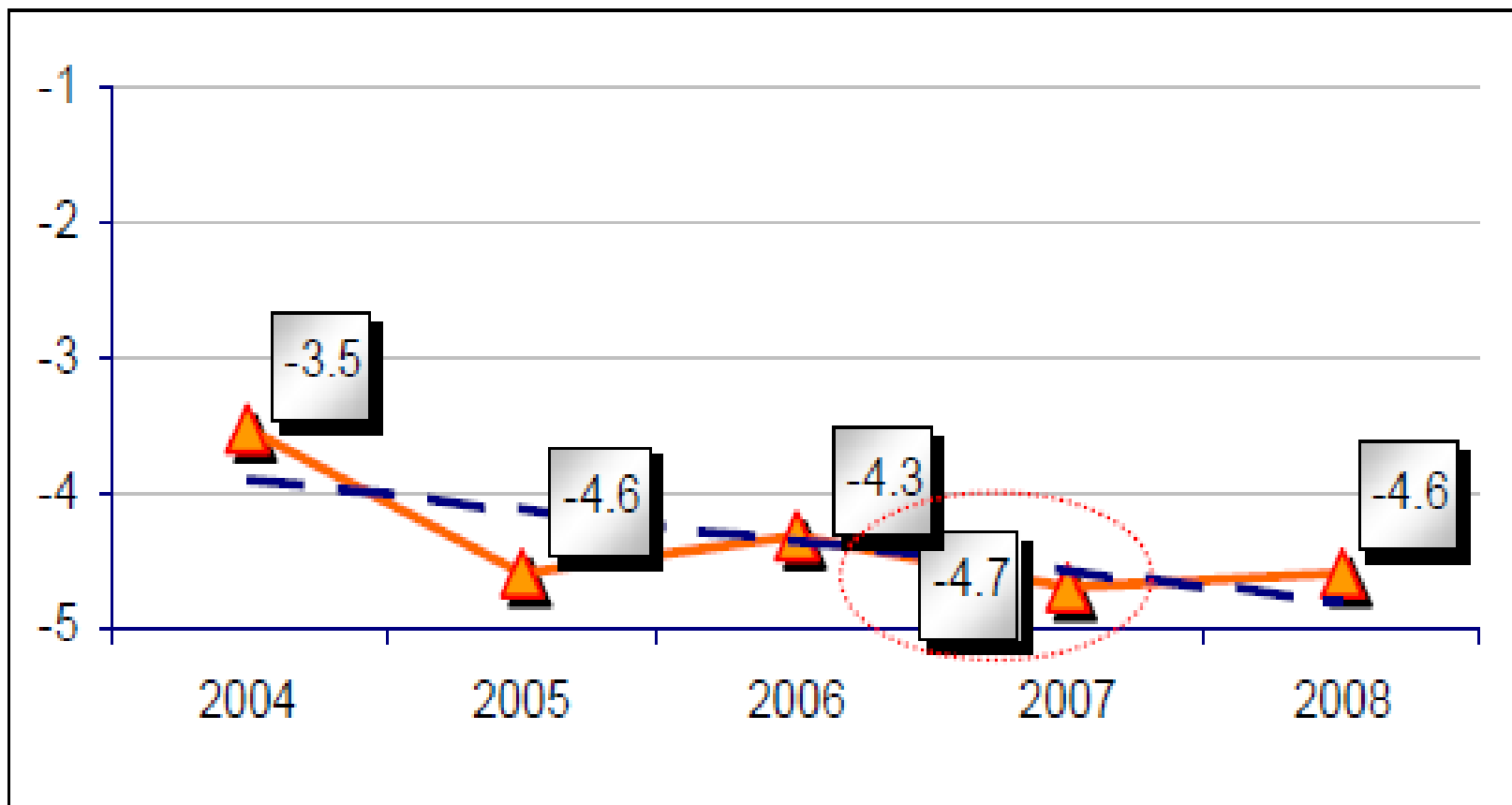

Podrška primeni kapitalacije u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u Srbiji
Projekat finansira Evropska unija

Prirodni priraštaj u Srbiji, 2004-2008.

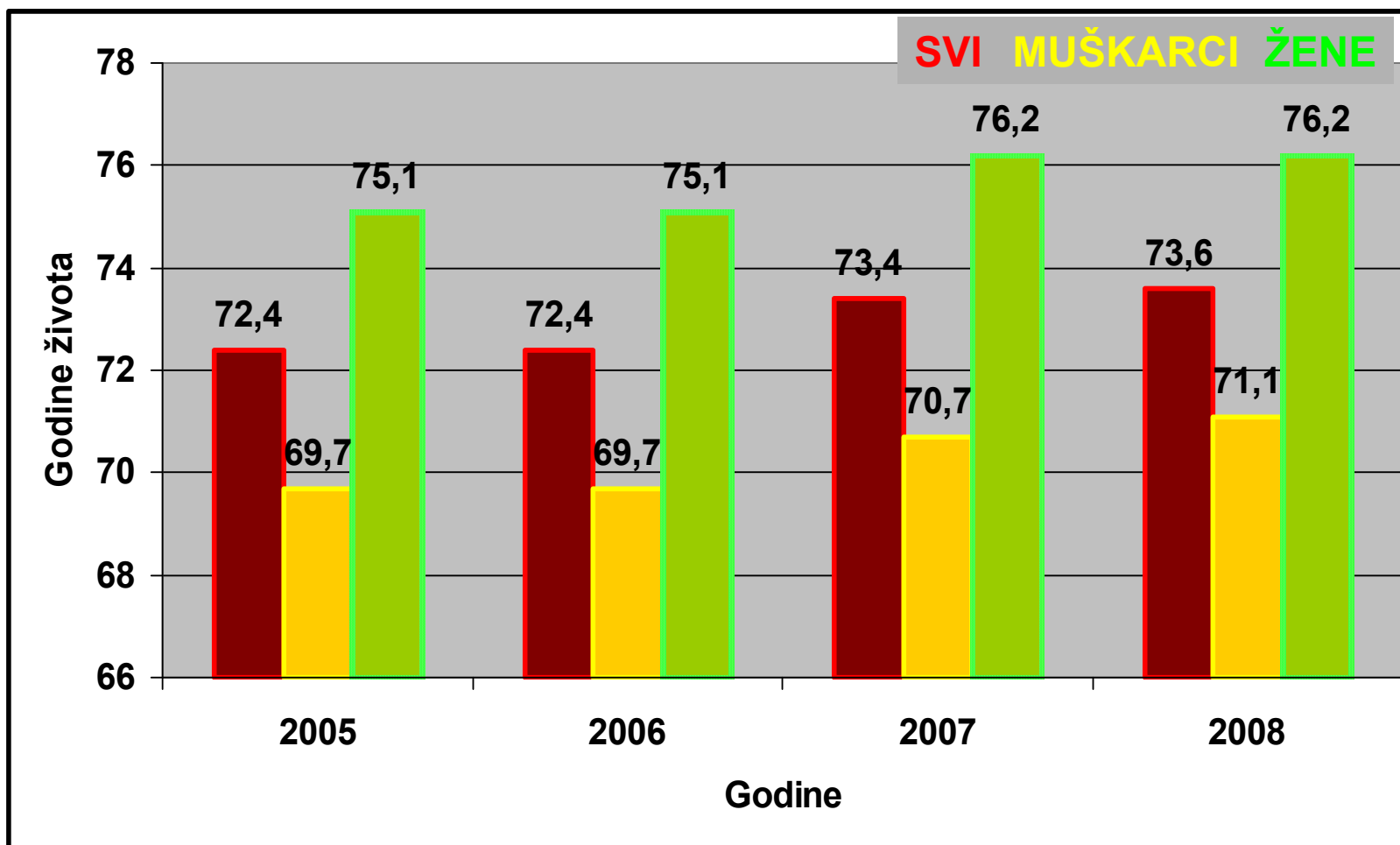

Izvor: Institut za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“

Očekivano trajanje života u Srbiji, 2005-2008.

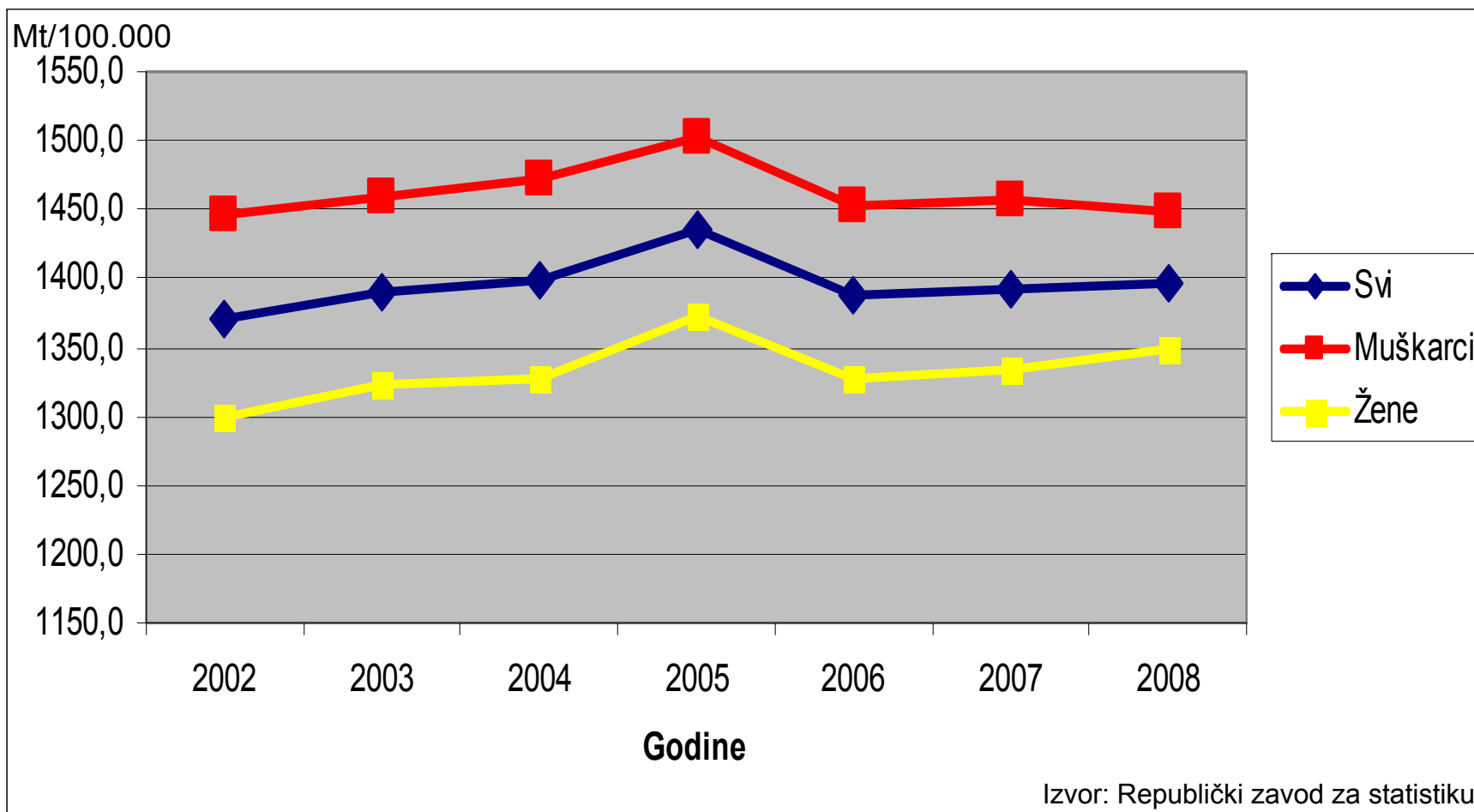

Izvor: Institut za javno zdravlje „Dr M. Jovanović Batut“

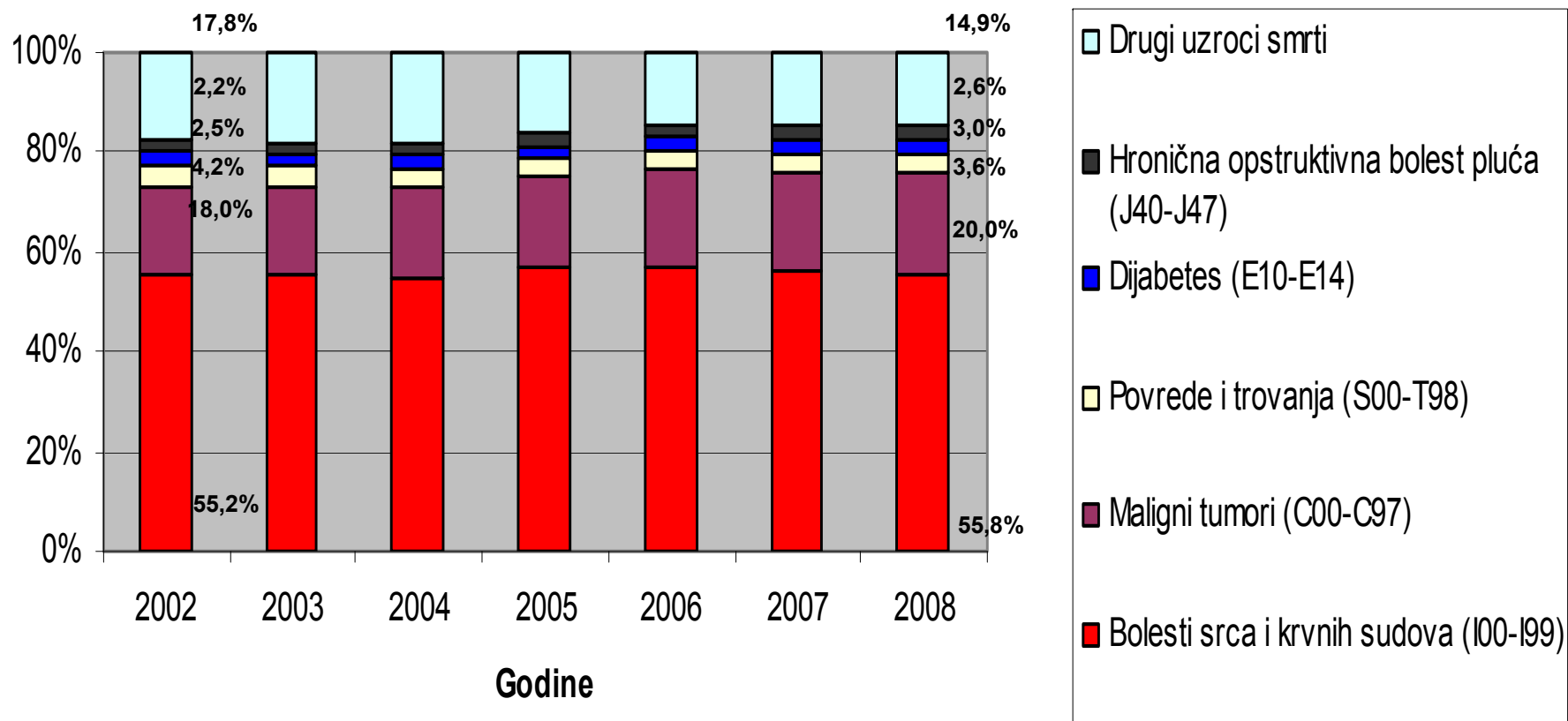

Trend umiranja od svih uzroka smrti u Srbiji, 2002-2008.

Vodeći uzroci umiranja u Srbiji, 2002-2008.

Izvor: Zdravstveno-statistički godišnjak R. Srbije, 2008.

Opterećenje bolestima i povredama u Srbiji, 2000.

Bolest	Muškarci			Žene		
	DALY	YLD/DALY (%)	Rang	DALY	YLD/DALY (%)	Rang
IBS	96.023	9	1	54.866	11	2
CVB (šlog)	65.795	13	2	70.295	8	1
Rak pluća	46.543	5	3	12.545	4	6
Unipolarna depresija	19.073	100	6	33.828	100	3
Saobraćajni traumatizam	24.038	44	4	6.430	39	11
Rak dojke	327	17	17	23.541	9	4

Izvor: The burden of disease and injury in Serbia, 2000

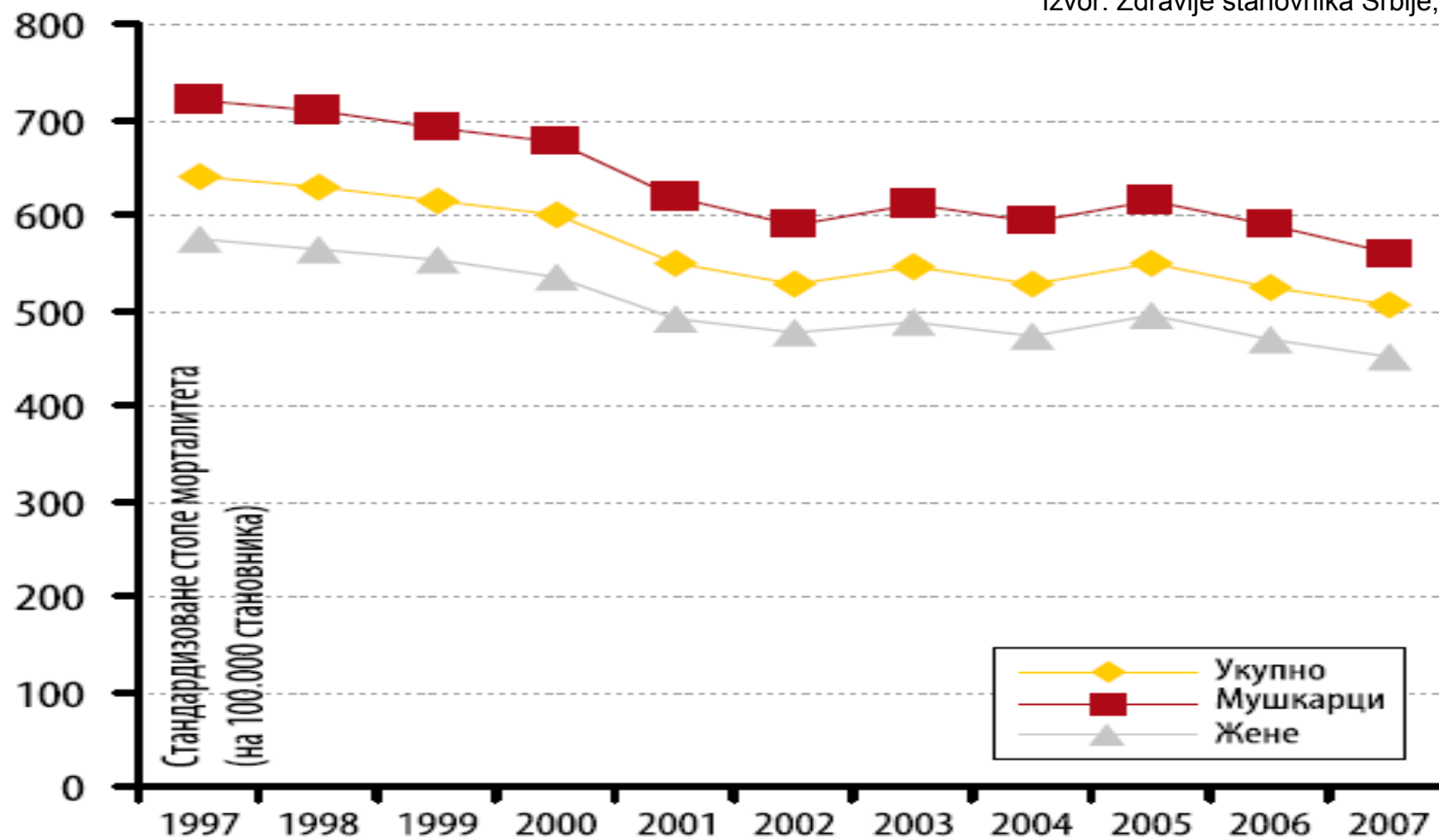

Standardizovane stope mortaliteta* od KVB (I00-I99), Srbija, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

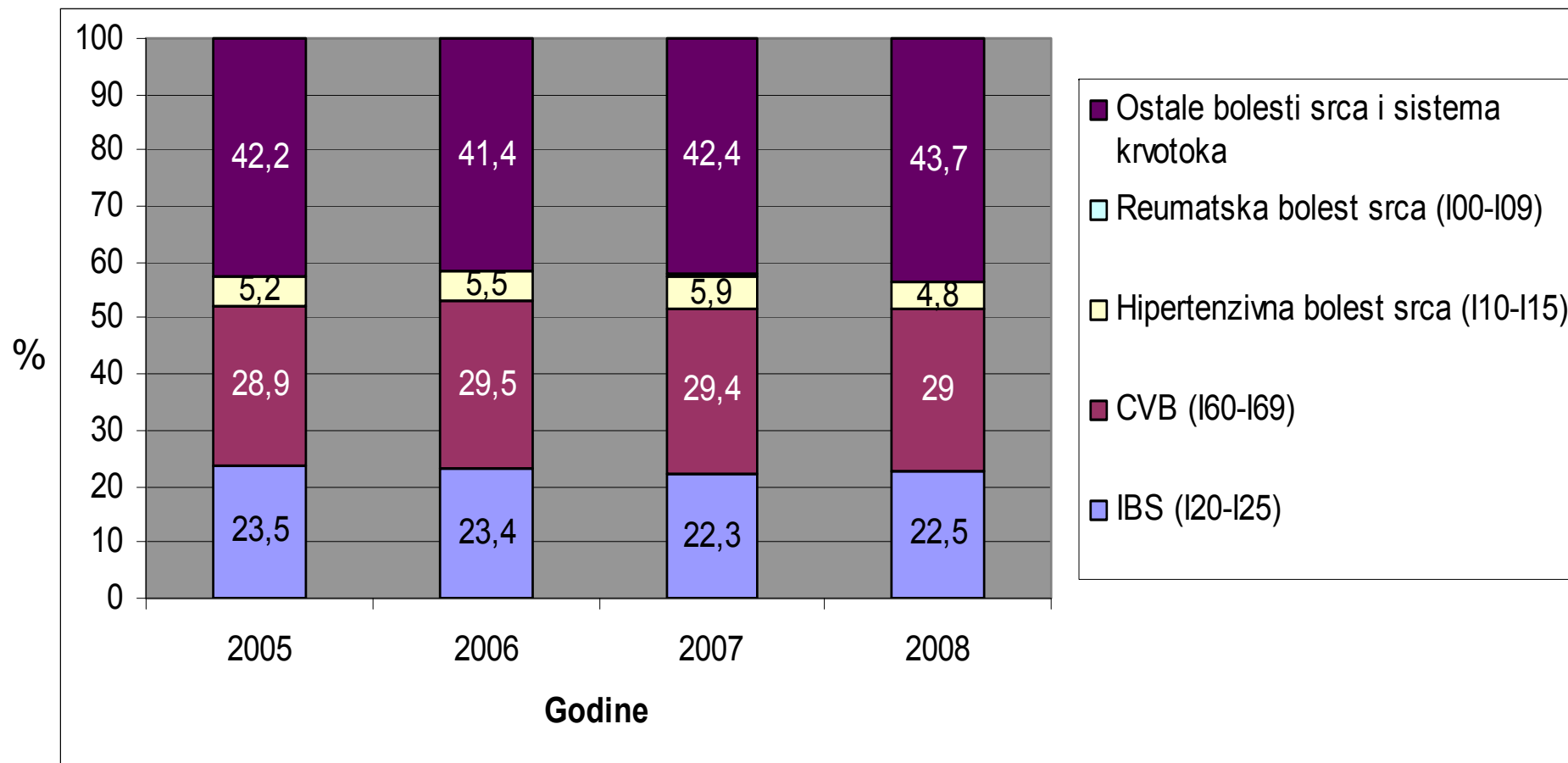

*prema standardnoj populaciji Evrope

Struktura umiranja od kardiovaskularnih bolesti (I00-I99) u Srbiji, 2005-2008.

Izvor: Registar za akutni koronarni sindrom, 2007 i 2008.

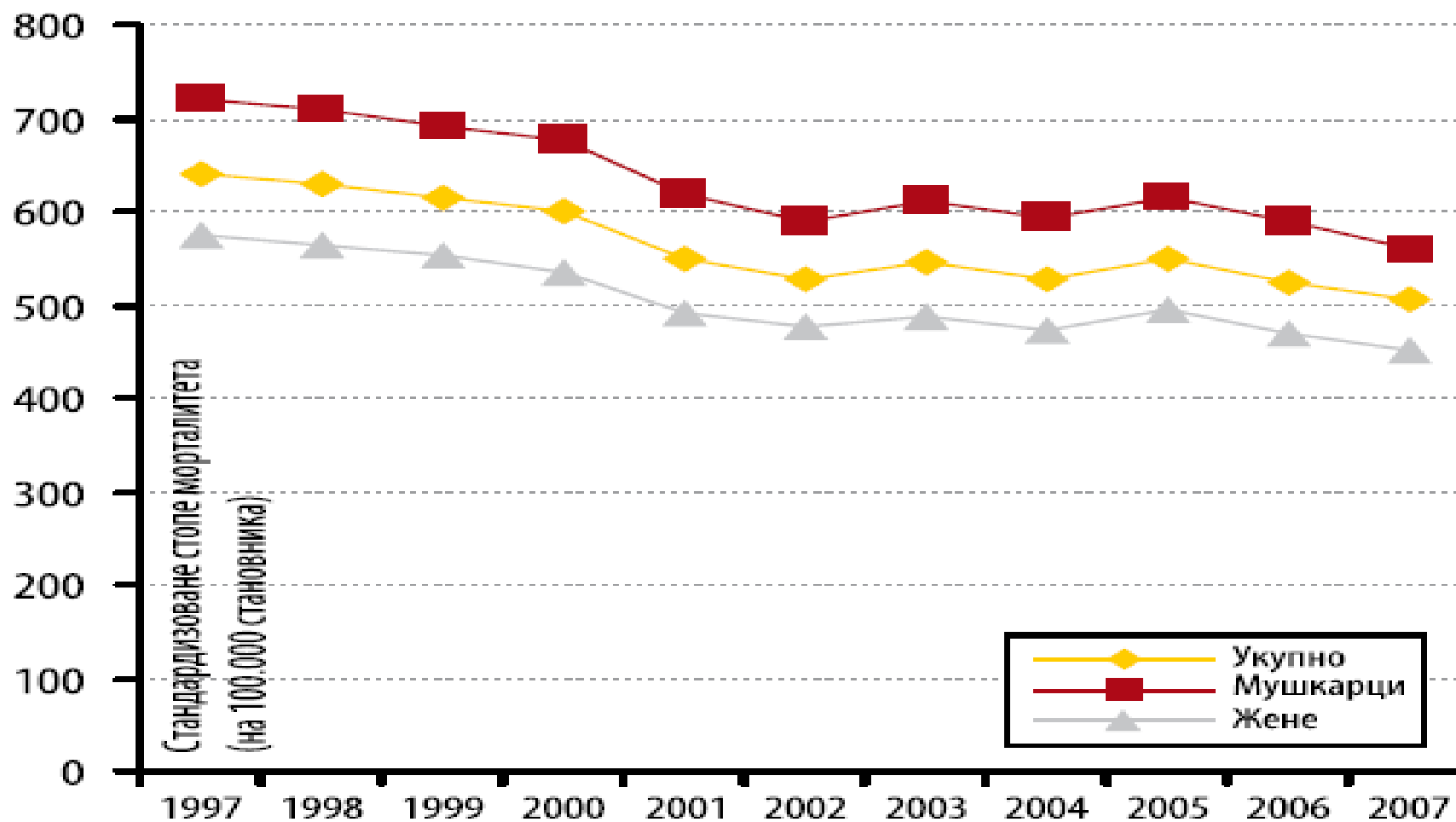

Standardizovane stope mortaliteta* od IBS (I20-I25) za osobe mlađe od 65 godina, Srbija, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

*prema standardnoj populaciji Evrope

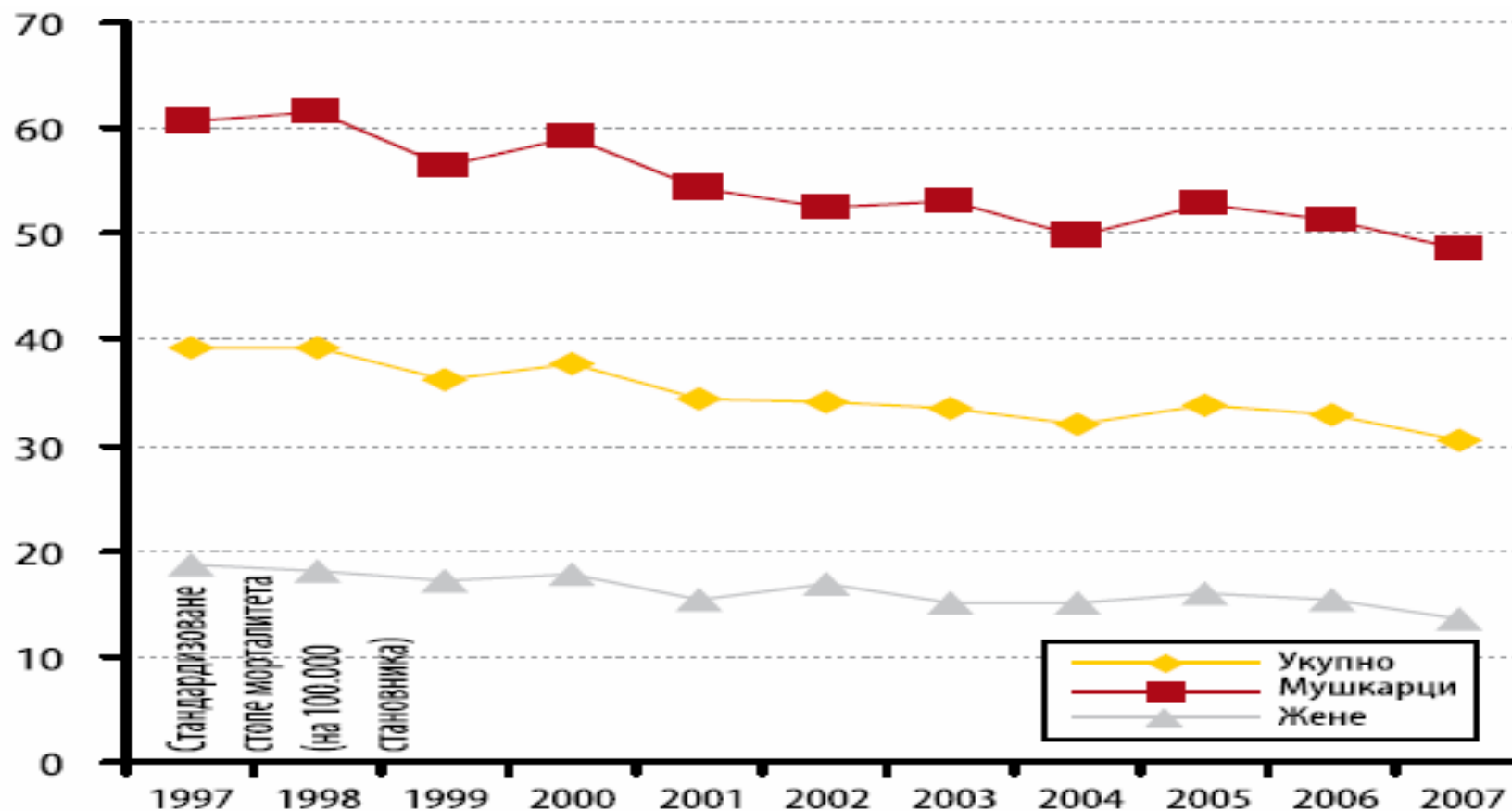

Standardizovane stope mortaliteta* od akutnog infarkta miokarda (I21) za osobe mlađe od 65 godina, Srbija, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

*prema standardnoj populaciji Evrope

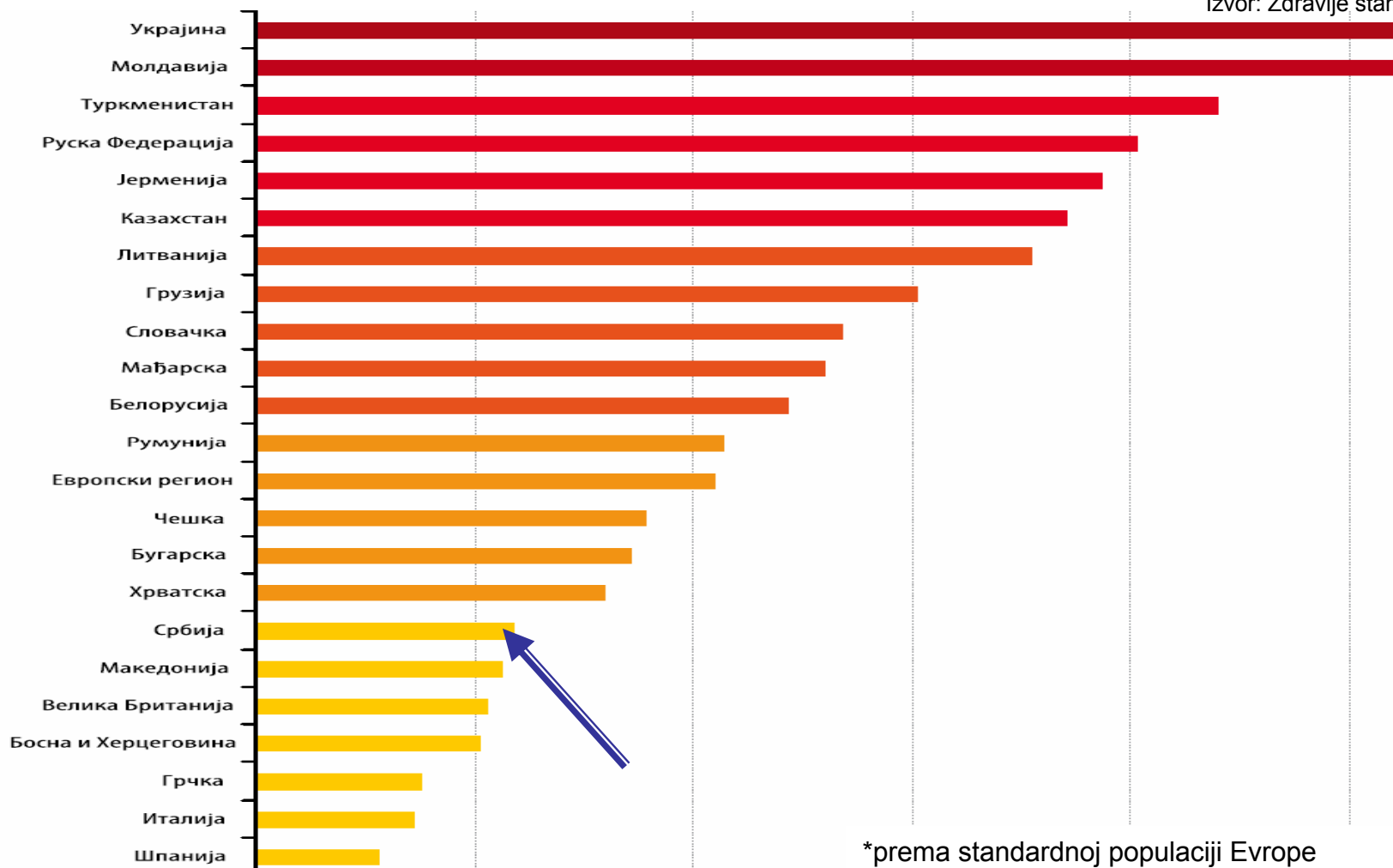

Standardizovane stope mortaliteta* (na 100.000) od IBS u Srbiji i izabranim zemljama evropskog regiona, 2007

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

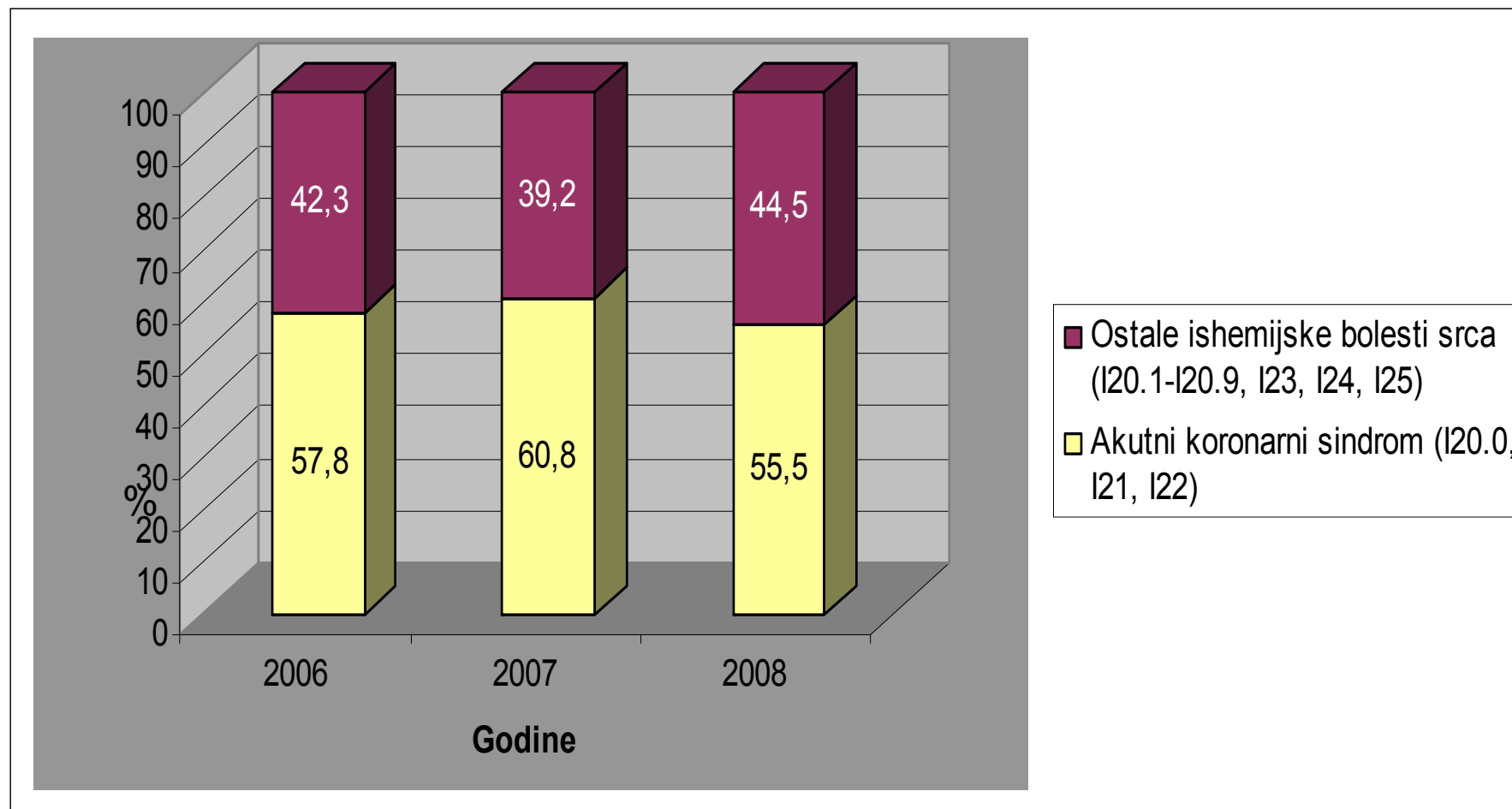

*prema standardnoj populaciji Evrope

Struktura umiranja od ishemijske bolesti srca (I20-I25) u Srbiji, 2006-2008.

Izvor: Registar za akutni koronarni sindrom, 2007 i 2008.

Broj novoobolelih i stope incidencije za akutni koronarni sindrom u Srbiji, po polu, 2006-2007.

Izvor: Registar za akutni koronarni sindrom, 2006 i 2007.

Poremećaji zdravlja	Pol	2006.		2007.	
		Br. obolelih	Inc/100.000	Br. obolelih	Inc/100.000
NESTABILNA ANGINA PEKTORIS (I20.0)	U	4.625	62,4 (48,7)*	5.016	68,0 (53,4)*
	M	2.761	76,6 (64,4)*	2.974	82,9 (70,1)*
	Ž	1.864	49,0 (35,0)*	2.042	53,8 (38,6)*
AKUTNI INFARKT MIOKARDA (I21)	U	16.797	226,6 (170,9)*	16.805	227,7 (168,7)*
	M	10.445	289,8 (240,9)*	10.376	289,1 (237,8)*
	Ž	6.352	166,8 (110,3)*	6.429	169,5 (108,3)*
AKUTNI KORONARNI SINDROM (I20.0, I21, I22)**	U	21.422	289,0 (219,7)*	21.821	295,6 (222,1)*
	M	13.206	366,5 (305,3)*	13.350	372,0 (307,9)*
	Ž	8.216	215,8 (145,2)*	8.471	223,4 (146,9)*

*standardizovana stopa incidencije prema standardnoj populaciji Evrope

**u 2008. je bilo 22.058 novoobolelih i incidencija je bila 300,1/100.000

Faktori rizika kod bolesnika sa AKS lečenih u koronarnim jedinicama, Srbija 2006. i 2007.

FAKTORI RIZIKA	2006.	2007.
Nasledje	/	48,5%
Gojaznost	/	17,5%
Fizička neaktivnost	/	32,8%
Stres	/	26,1
Pušenje	46,1	32,5
Dislipidemija	46,2	48,5
Hipertenzija	64,5	70,9
Dijabetes	25,0	26,1

Izvor: Registar za akutni koronarni sindrom, 2006 i 2007.

Doprinos faktora rizika ukupnom opterećenju bolestima (%), Srbija, 2000.

Bolest	Faktori rizika	% doprinos faktora rizika ukupnom DALY-ju
IBS	Hipertenzija	21,19%
	Fizička neaktivnost	24,19%
	Pušenje	18,45%
	Gojaznost	14,92%
	Visok holesterol	6,45%
	Nedovoljno voća i povrća	4,27%
	Alkohol	-11,04%

Izvor: Serbian burden of disease study, 2003.

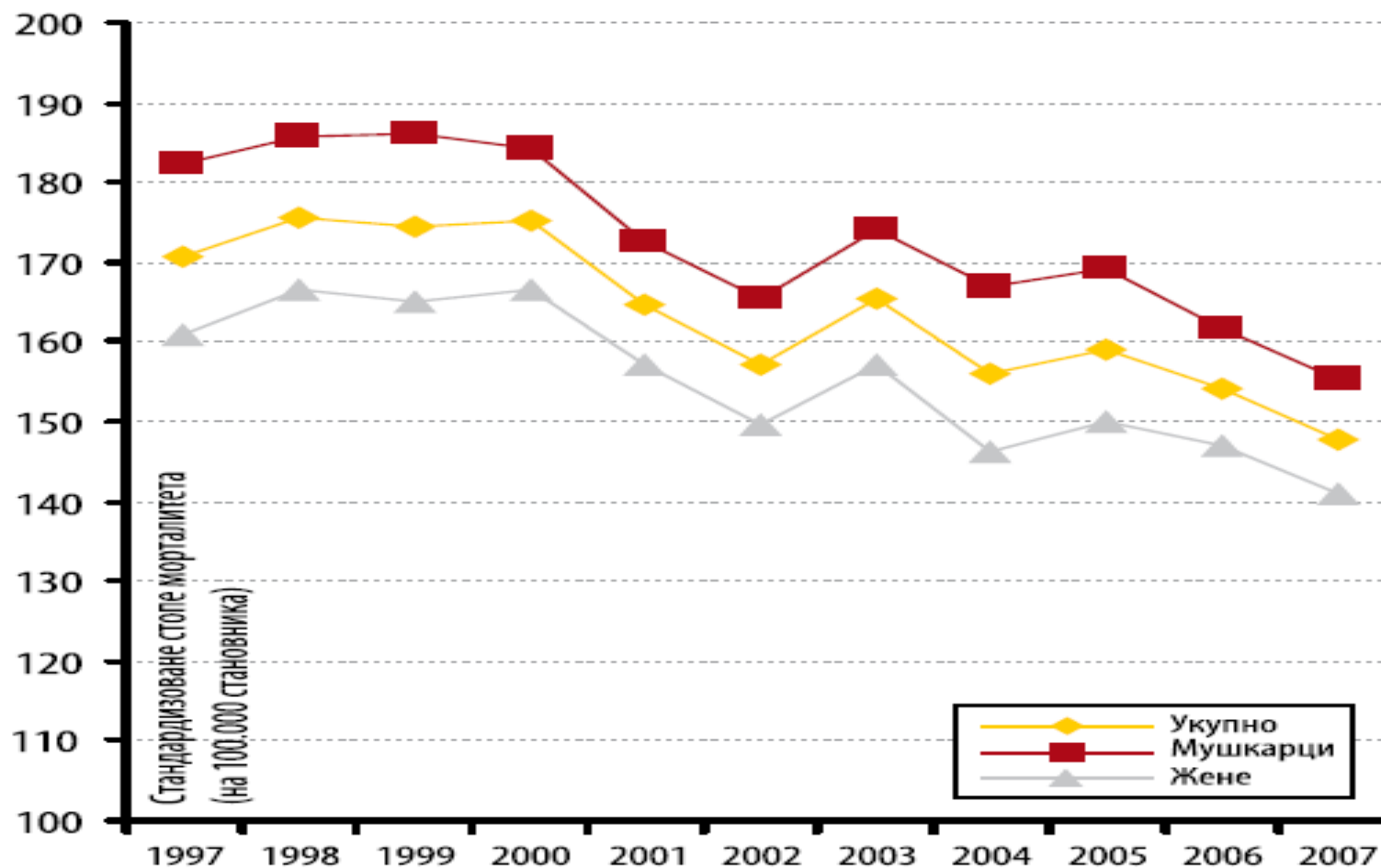

Standardizovane stope mortaliteta* od CVB (I60-I69) u Srbiji, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

*prema standardnoj populaciji Evrope

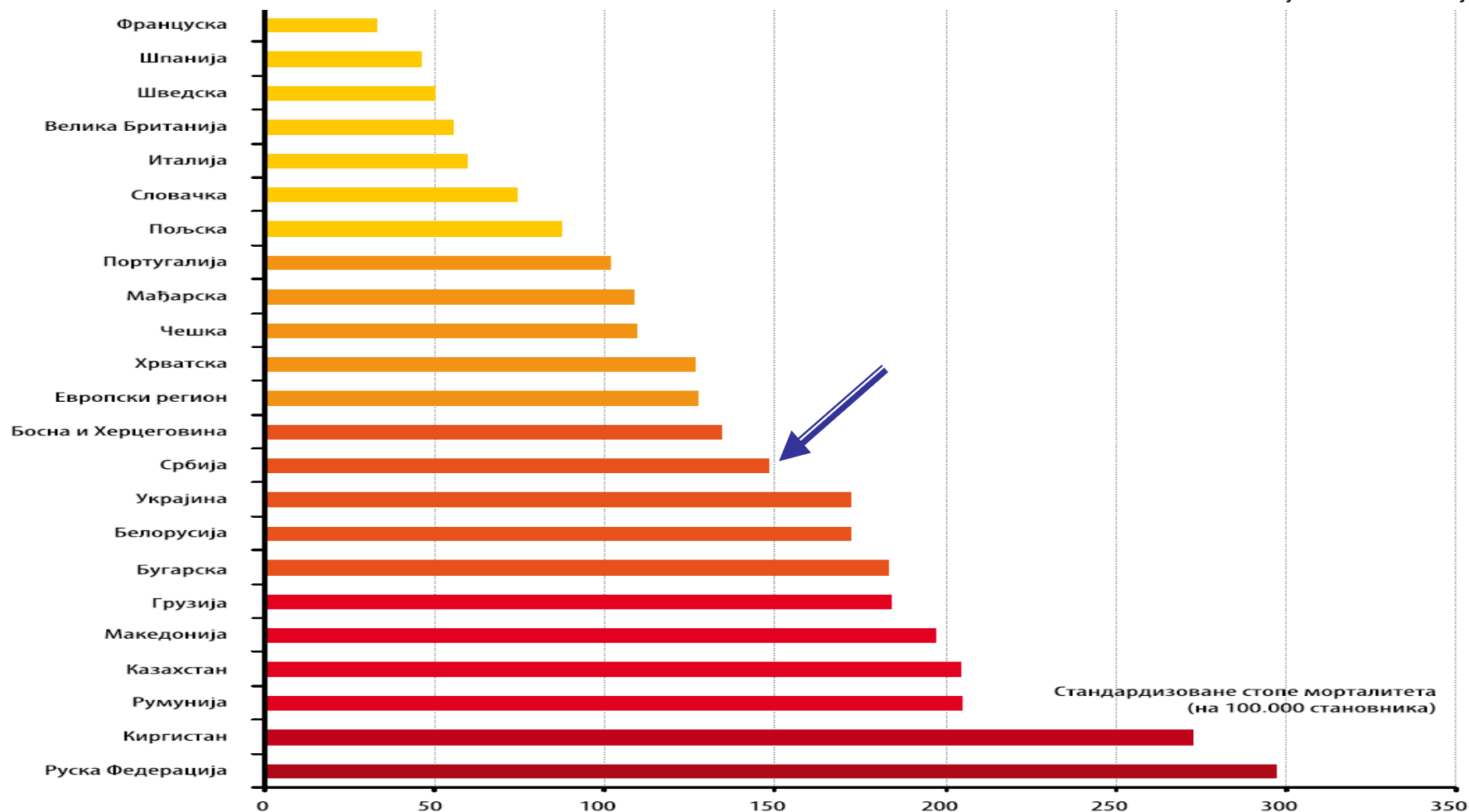

Standardizovane stope mortaliteta* od CVB (I60-I69) u Srbiji i izabranim zemljama evropskog regiona, 2007

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

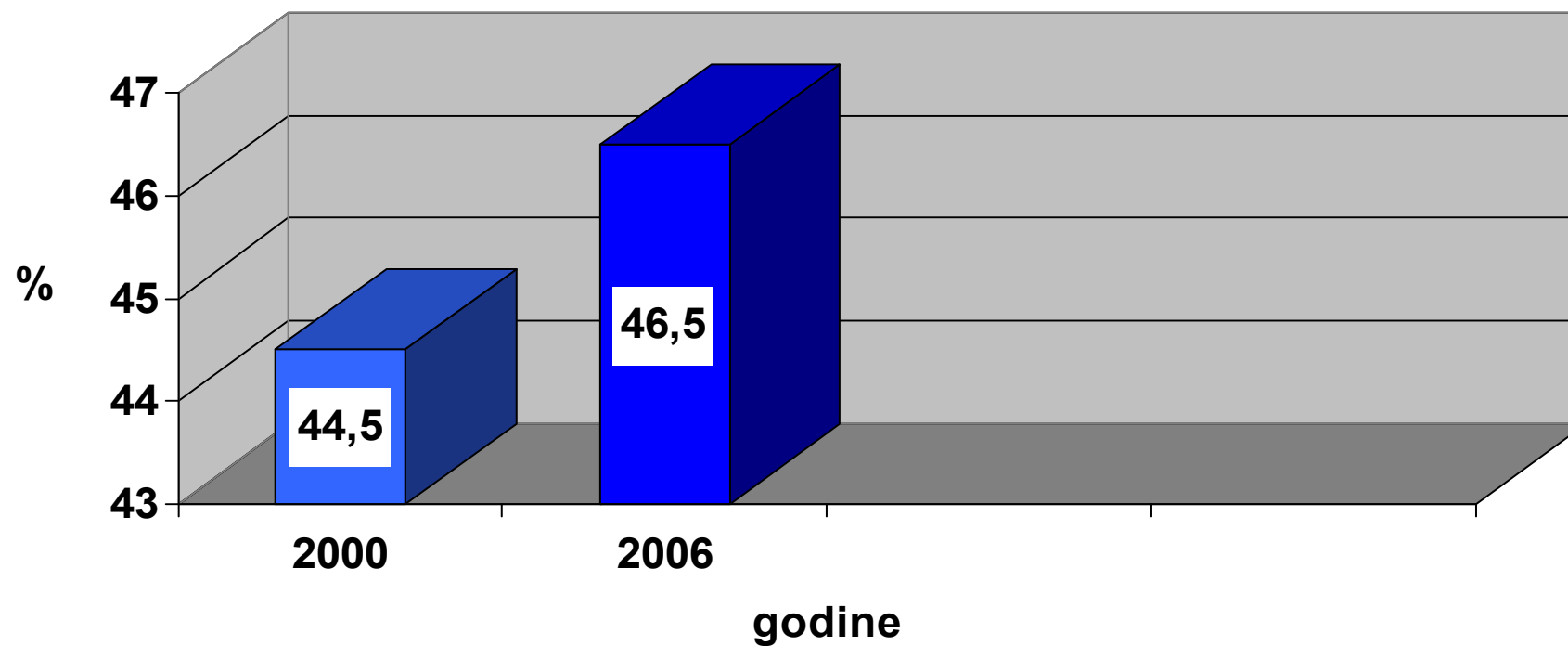

*prema standardnoj populaciji Evrope

Prevalencija (%) hipertenzije u Srbiji, 2000. i 2006.

Izvor: Istraživanje zdravlja stanovnika R. Srbije, 2000. i 2006.

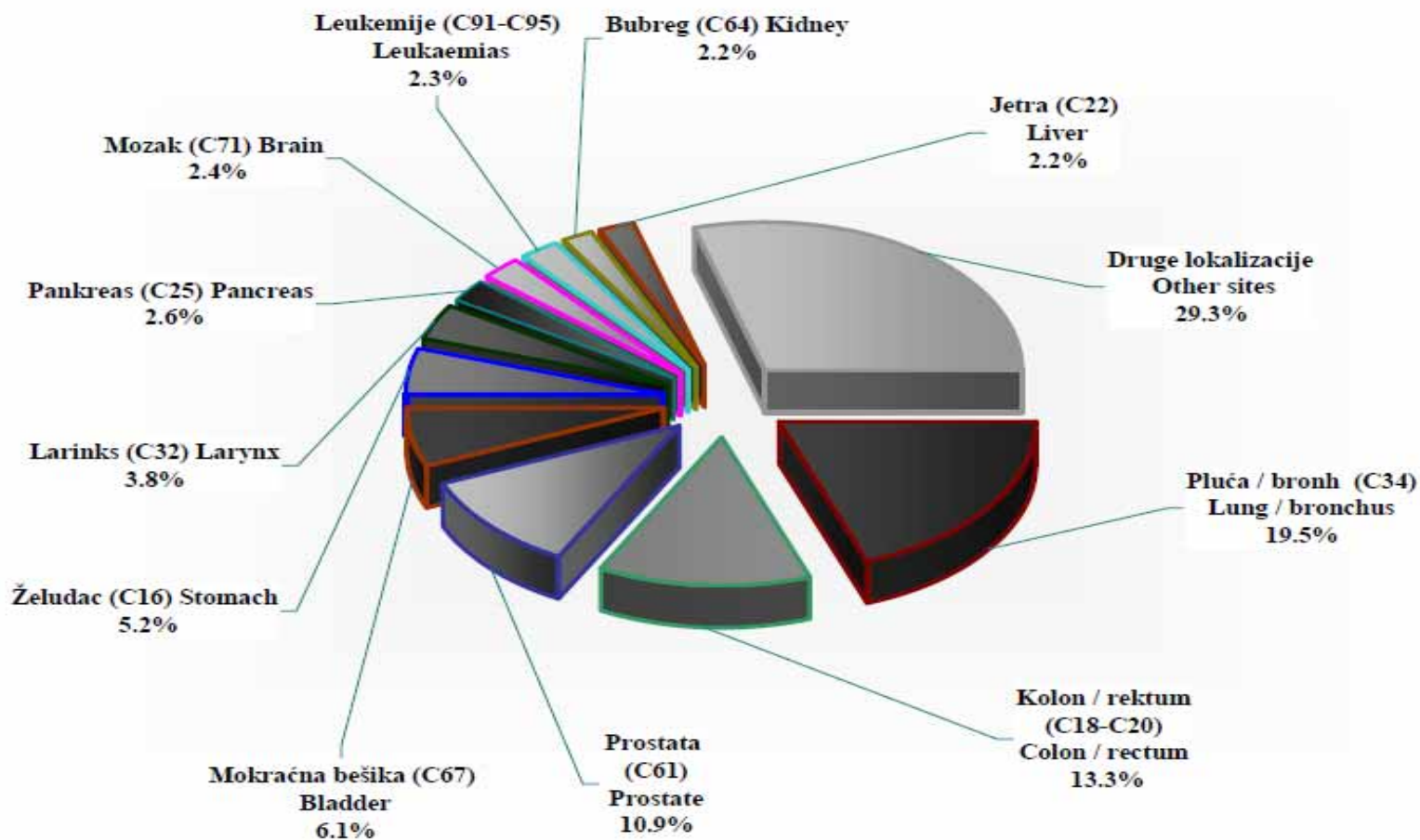

Podrška primeni kapitalacije u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u Srbiji
Projekat finansira Evropska unija

Obolevanje od vodećih malignih tumora u muškoj populaciji, centralna Srbija, 2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007.

Standardizovane stope incidencije* za vodeće maligne tumore u centralnoj Srbiji, muškarci, 2002-2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007

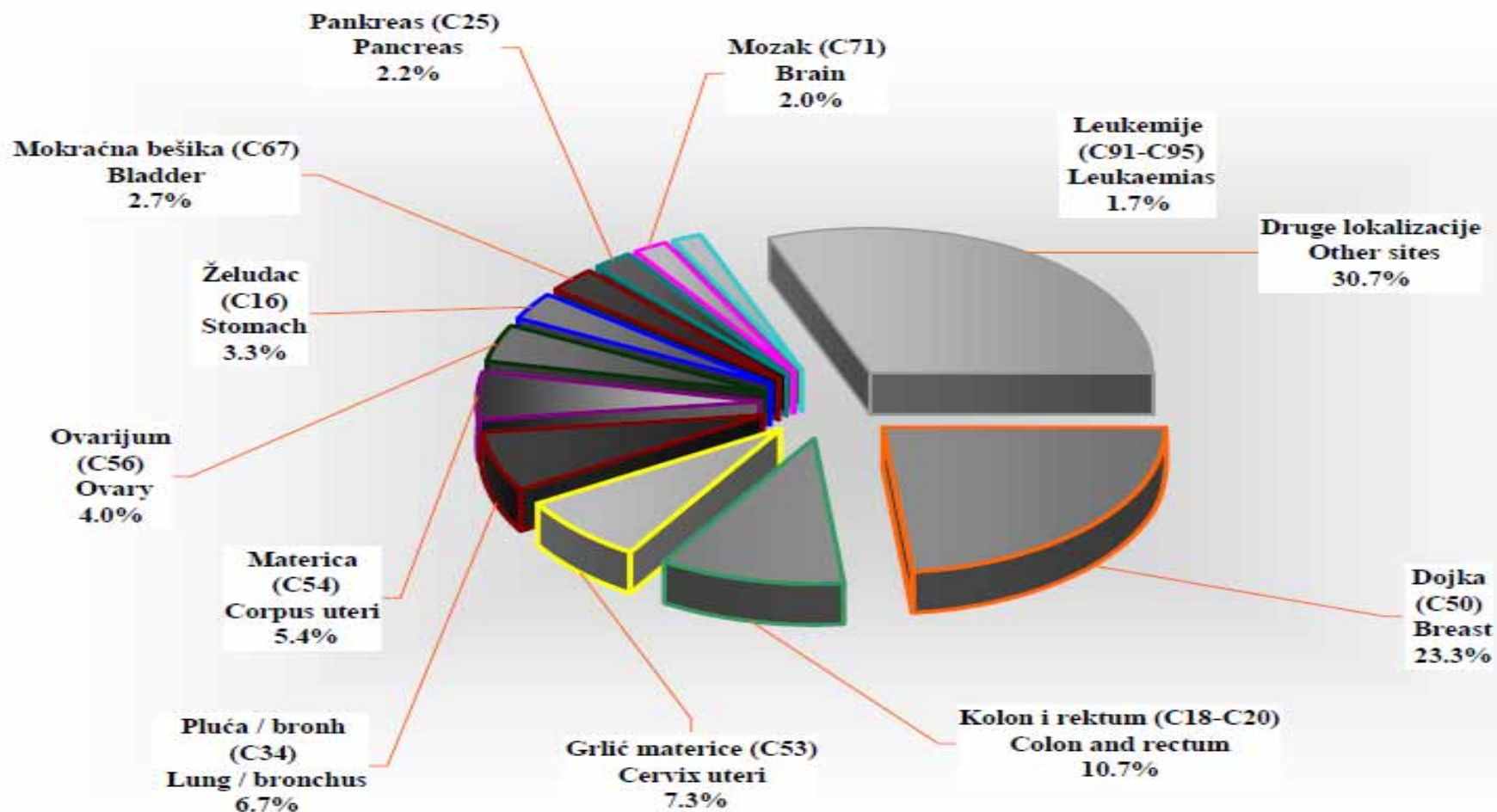
Lokalizacija malignih tumora	2002. Mt/100.000	2003. Mt/100.000	2004. Mt/100.000	2005. Mt/100.000	2006. Mt/100.000	2007. Mt/100.000
Pluća i bronh (C34)	66,3	63,6	63,8	58,9	61,0	57,3
Kolon i rektum (C18-C20)	33,3	33,6	33,1	34,4	31,2	37,8
Prostata (C61)	17,7	19,6	19,9	22,2	24,2	26,1
Želudac (C16)	15,0	12,9	12,8	12,7	11,6	14,7

*prema standardnoj populaciji Evrope

Obolevanje od vodećih malignih tumora u ženskoj populaciji, centralna Srbija, 2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007.

Standardizovane stope incidencije* za vodeće maligne tumore u centralnoj Srbiji, žene, 2002-2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007.

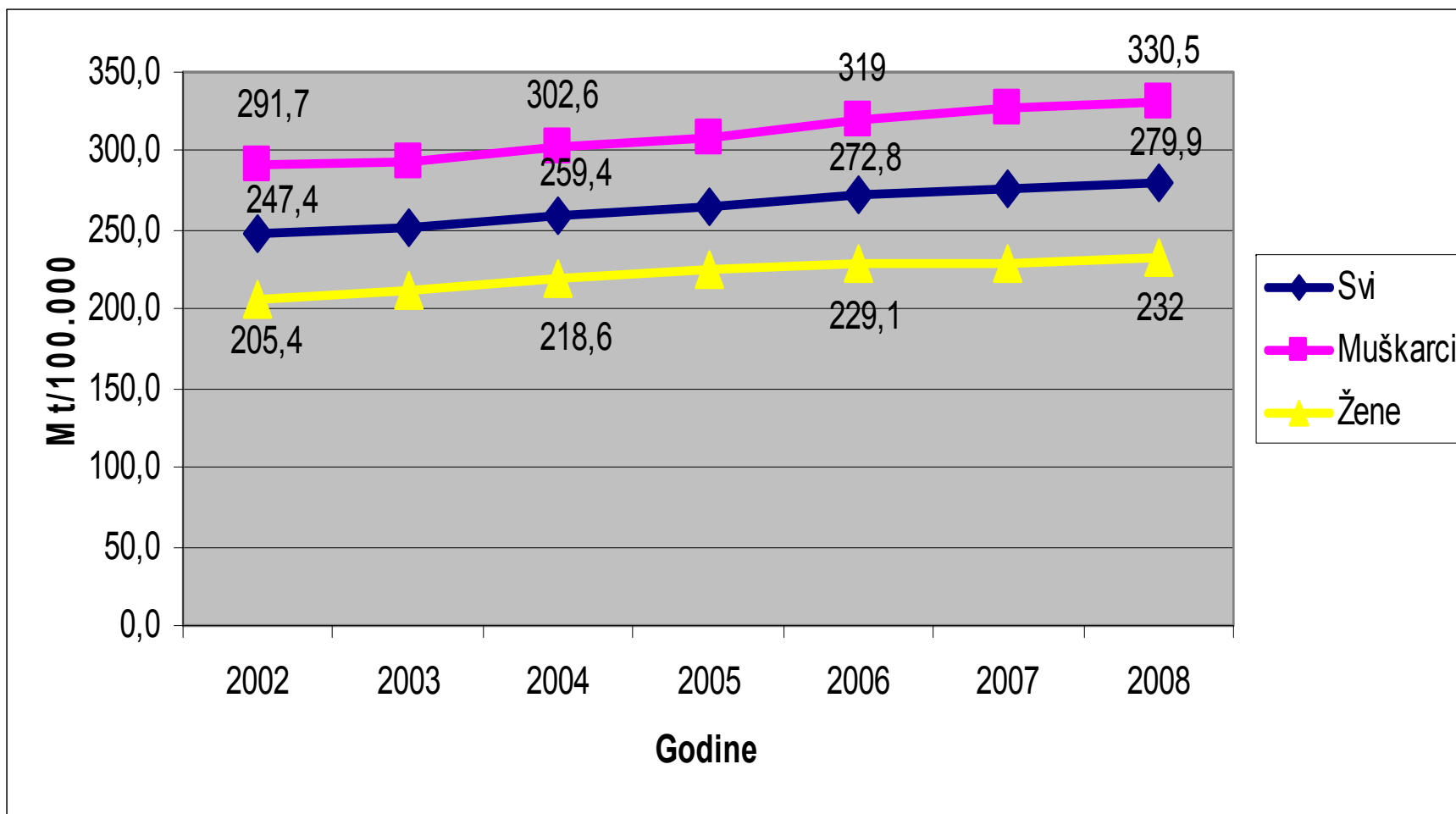
Lokalizacija malignih tumora	2002. Mt/100.000	2003. Mt/100.000	2004. Mt/100.000	2005. Mt/100.000	2006. Mt/100.000	2007. Mt/100.000
Dojka (C50)	64,1	60,4	57,9	56,1	59,4	60,2
Pluća i bronh (C34)	17,3	16,7	18,3	15,6	17,8	15,4
Kolon i rektum (C18-C20)	19,0	19,5	20,5	20,2	25,8	22,8
Grlić materice (C53)	27,2	24,8	24,4	23,6	25,8	21,6
Ovarijum (C56)	11,0	10,1	11,0	11,5	9,4	10,4
Želudac (C16)	6,5	6,5	7,2	6,5	6,2	7,0

*prema standardnoj populaciji Evrope

Trend umiranja od malignih bolesti u Srbiji, 2002-2008.

Izvor: Registar za rak, 2002- 2008.

Standardizovane stope mortaliteta* za vodeće maligne tumore u centralnoj Srbiji, muškarci, 2002-2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007.

Lokalizacija malignih tumora	2002. Mt/100.000	2003. Mt/100.000	2004. Mt/100.000	2005. Mt/100.000	2006. Mt/100.000	2007. Mt/100.000
Pluća i bronh (C34)	47,2	47,1	49,5	50,5	52,5	52,9
Kolon i rektum (C18-C20)	17,2	17,2	17,5	18,7	18,0	17,9
Prostata (C61)	8,6	10,3	9,7	9,7	10,7	11,8
Želudac (C16)	11,6	11,2	11,4	11,3	9,9	10,4

*prema standardnoj populaciji Evrope

Standardizovane stope mortaliteta* za vodeće maligne tumore u centralnoj Srbiji, žene, 2002-2007.

Izvor: Registar za rak, 2002-2007.

Lokalizacija malignih tumora	2002. Mt/100.000	2003. Mt/100.000	2004. Mt/100.000	2005. Mt/100.000	2006. Mt/100.000	2007. Mt/100.000
Dojka (C50)	18,7	24,0	20,5	20,9	19,1	20,0
Pluća i bronh (C34)	11,4	14,4	12,6	12,6	13,8	13,1
Kolon i rektum (C18-C20)	9,2	12,9	10,2	11,6	11,0	9,8
Grlić materice (C53)	7,4	8,0	7,3	7,4	7,3	7,4
Ovarijum (C56)	4,5	5,5	5,0	4,6	5,7	5,5
Želudac (C16)	4,8	5,9	5,8	5,5	4,6	4,8

*prema standardnoj populaciji Evrope

DALY na 1000 stanovnika i YLD/DALY odnos za odabrane maligne tumore u Srbiji i Evropi, 2000.

Maligni tumor	Srbija	Evropa	EURO A	EURO B	EURO C
Rak želuca DALY/1000 YLD/DALY	1,84 3%	1,83 3,0%	1,15 5,0%	1,48 3,0%	3,29 3,0%
Kolorektalni rak DALY /1000 YLD/DALY	2,85 7,0%	2,14 13,0%	2,63 19,0%	1,30 9,0%	2,49 8,0%
Rak pluća DALY /1000 YLD/DALY	6,66 4,0%	3,75 3,0%	4,04 3,0%	2,76 3,0%	4,49 2,0%
Rak dojke DALY/1000 YLD/DALY	2,76 9,0%	2,1 17,0%	2,46 20,0%	1,36 13,0%	2,29 12,0%
Rak grlića m. DALY/1000 YLD/DALY	0,98 6,0%	0,46 11,0%	0,26 12,0%	0,67 7,0%	0,69 9,0%

Doprinos faktora rizika ukupnom opterećenju bolestima (%), Srbija, 2000.

Maligni tumor	Faktori rizika	% doprinos faktora rizika ukupnom DALY-ju
Rak pluća	Pušenje	84,3%
Rak grlića m.	Pušenje	9,58%
Rak dojke	Alkohol	8,47%
	Fizička neaktivnost	15,13%
Rak kolona i rektuma	Gojaznost	6,38%
	Fizička neaktivnost	25,96%
	Gojaznost	14,38%

Izvor: Serbian burden of disease study, 2003.

Broj novoobolelih i stope incidencije za tip 1 i tip 2 dijabetesa u Srbiji, 2006-2008.

Izvor: Registar za dijabetes, 2006-2008.

Tip dijabetesa	2006.	2007.	2008.
<u>Dijabetes tipa 1 (0-29 godina)</u>			
Broj novoobolelih	361	287	274
Incidencija/100.000	13,7	11,0	10,7
Standardizovana stopa incidencije*	13,4	11,0	11,0
Standardizovana stopa incidencije**	13,2	10,9	11,2
<u>Dijabetes tipa 2</u>			
Broj novoobolelih	17.891	15.621	15.409
Incidencija/100.000	241,4	211,6	209,6
Standardizovana stopa incidencije*	197,0	171,7	168,3
Standardizovana stopa incidencije**	144,4	125,7	122,9

*prema standardnoj populaciji Evrope, **prema standardnoj populaciji sveta

Broj umrlih i stope mortaliteta za tip 1 i tip 2 dijabetesa u Srbiji, 2006-2008.

Izvor: Registar za dijabetes, 2006-2008.

Tip dijabetesa	2006.	2007.	2008.
DIJABETES TIPA 1 (0-29 GODINA)			
Broj umrlih	6	2	1
Mortalitet/100.000	0,2	0,1	0,0
Standardizovana stopa mortaliteta*	0,2	0,1	0,0
Standardizovana stopa mortaliteta**	0,2	0,1	0,0
DIJABETES TIPA 2			
Broj umrlih	938	1.320	1.330
Mortalitet/100.000	12,7	17,9	18,1
Standardizovana stopa mortaliteta*	8,4	11,7	11,7
Standardizovana stopa mortaliteta**	5,2	7,3	7,3

*prema standardnoj populaciji Evrope, **prema standardnoj populaciji sveta

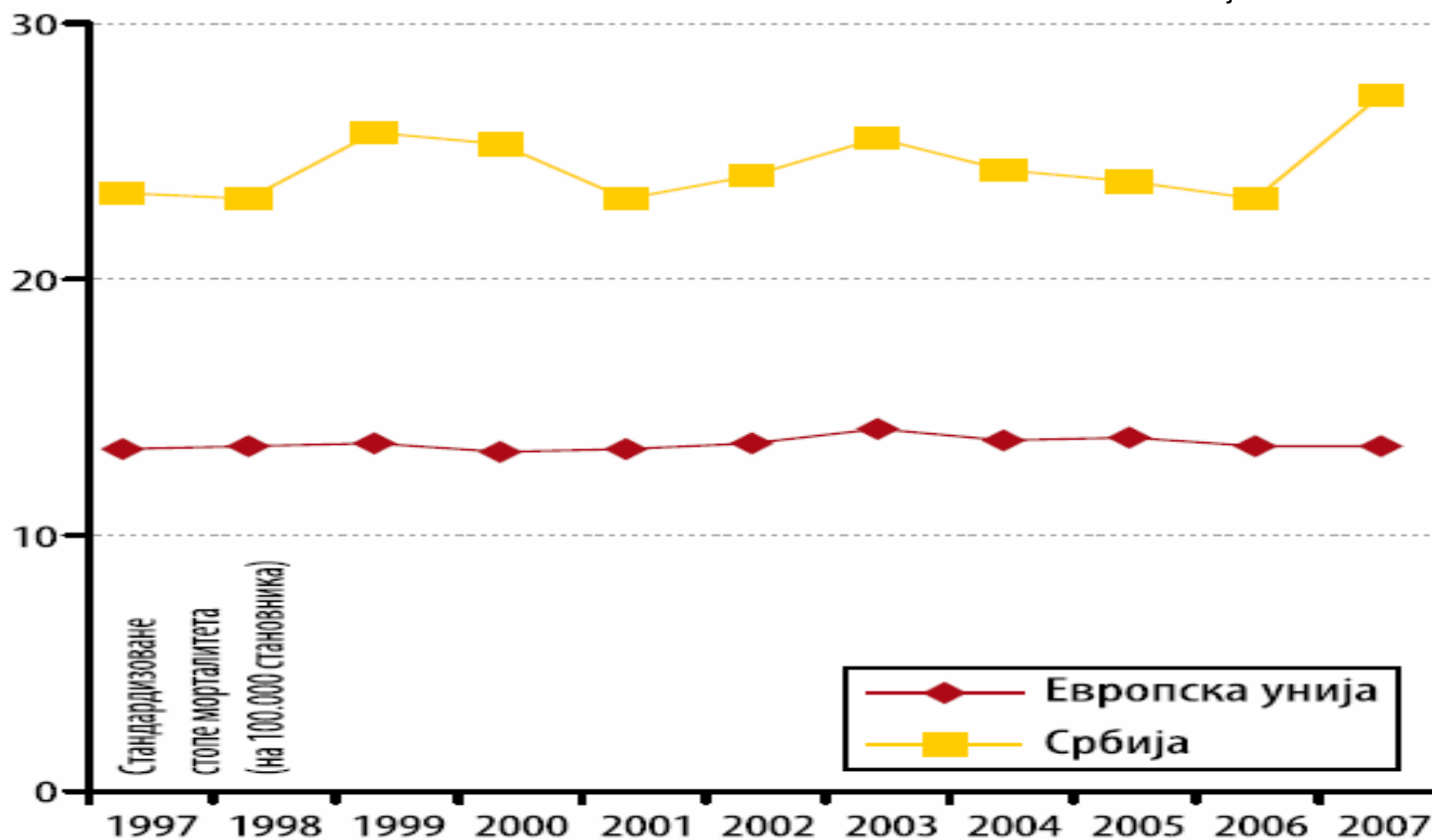

Standardizovane stope mortaliteta* od dijabetesa u Srbiji i Evropskoj uniji, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

*prema standardnoj populaciji Evrope

Faktori rizika kod novoobolelih od dijabetesa tipa 2 (uzrasta 20 i više godina), Srbija, 2008.

FAKTORI RIZIKA	%
Nasledje	35,4
Gojaznost (BMI \geq 25 kg/m²)	54,1
Centralni tip gojaznosti	34,8
Pušenje	19,1
Povišen kreatinin	4,6
Povišen ukupan holesterol	68,5
Snižen HDL-holesterol	10,8
Povišen LDL-holesterol	20,0
Povišeni trigliceridi	51,3

Izvor: Registar za dijabetes, 2008.

Komplikacije kod novoobolelih od dijabetesa tipa 2 (uzrasta 20 i više godina), Srbija, 2008.

KOMPLIKACIJE	%
Hipertenzija	66,6
Angina pectoris	13,6
Akutni infarkt miokarda	4,6
Hr. Srčana insuficijencija	8,4
Moždani udar	3,4
Dijabetesno stopalo	0,9
Retinopatija	5,3
Nefropatija	3,4
Neuropatija	5,7

Izvor: Registar za dijabetes, 2008.

Prevalencija (%) predgojanih i gojaznih u Srbiji, 2000. i 2006.

Stepen uhranjenosti	2000. Prevalencija (%)	2006. Prevalencija (%)
Pothranjenost ($<18,5$ kg/m ²)	7,4	2,3
Normalna uhranjenost (18,5-24,9 kg/m ²)	38,6	38,3
Predgojaznost (25,0-29,9 kg/m ²)	36,6	36,2
Gojaznost ($\geq 30,0$ kg/m ²)	17,3	18,3

Izvor: Istraživanje zdravlja stanovnika R. Srbije, 2000. i 2006.

Doprinos faktora rizika ukupnom opterećenju bolestima (%), Srbija, 2000.

Bolest	Faktori rizika	% doprinos faktora rizika ukupnom DALY-ju
Dijabetes	Fizička neaktivnost Gojaznost	8,34% 54,33%

Izvor: Serbian burden of disease study, 2003.

Broj umrlih i standardizovane stope mortaliteta* od hronične opstruktivne bolesti pluća i astme, po polu, Srbija, 1997. i 2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

Respiratorne bolesti	1997.			2007.		
	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno
HOBP						
Br. umrlih	1048	539	1587	1232	646	1878
Mortalitet*	26,5	10,1	17,0	30,2	10,9	19,0
Astma						
Br. umrlih	341	231	572	172	92	264
Mortalitet*	8,8	4,5	6,3	3,3	1,8	2,5
HNRB						
Br. umrlih	1389	770	2159	1404	738	2142
Mortalitet*	35,3	14,6	23,3	33,5	12,7	21,5

*prema standardnoj populaciji Evrope

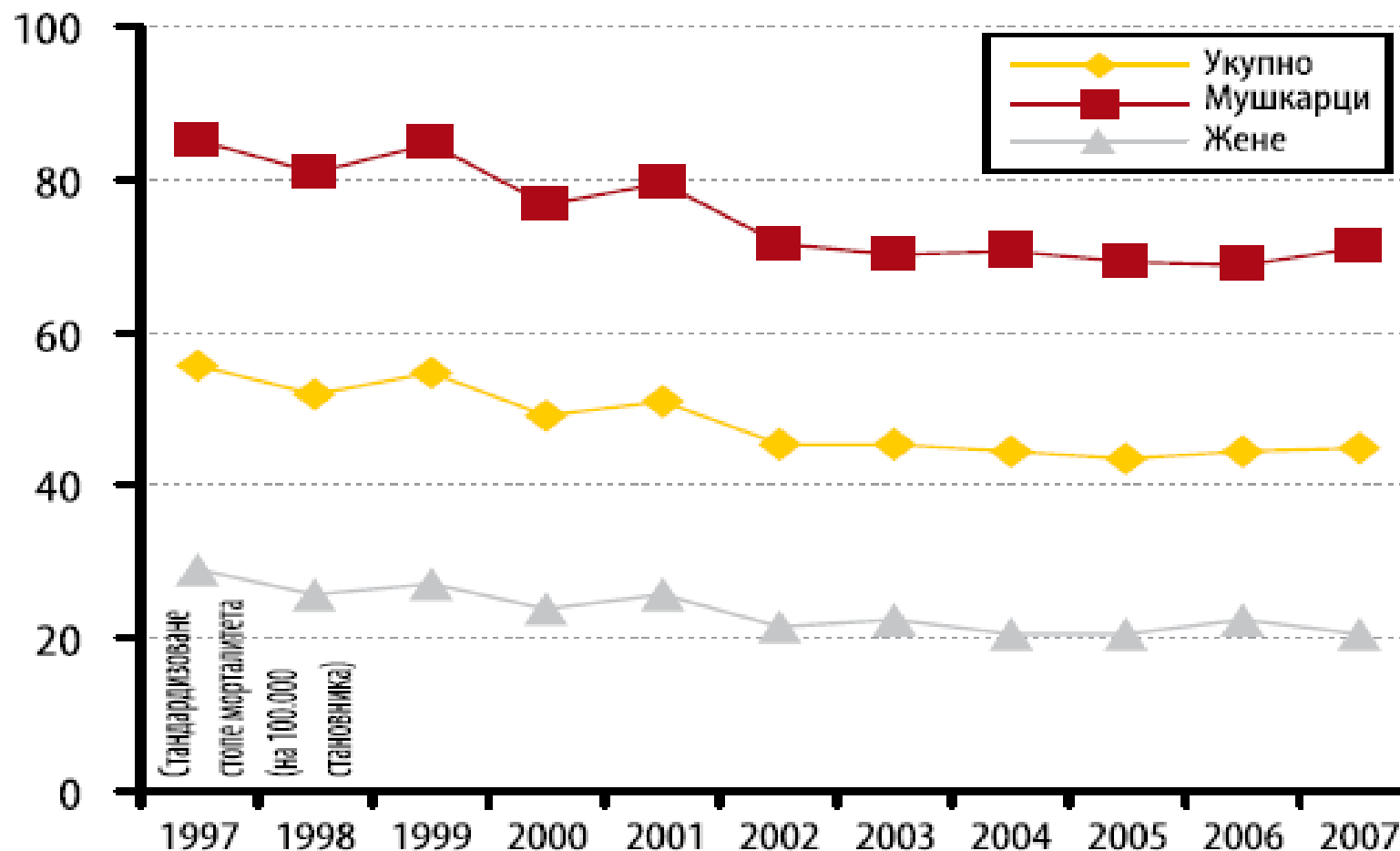

Standardizovane stope mortaliteta* od povreda i trovanja (S00-T98) prema polu, Srbija, 1997-2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

*prema standardnoj populaciji Evrope

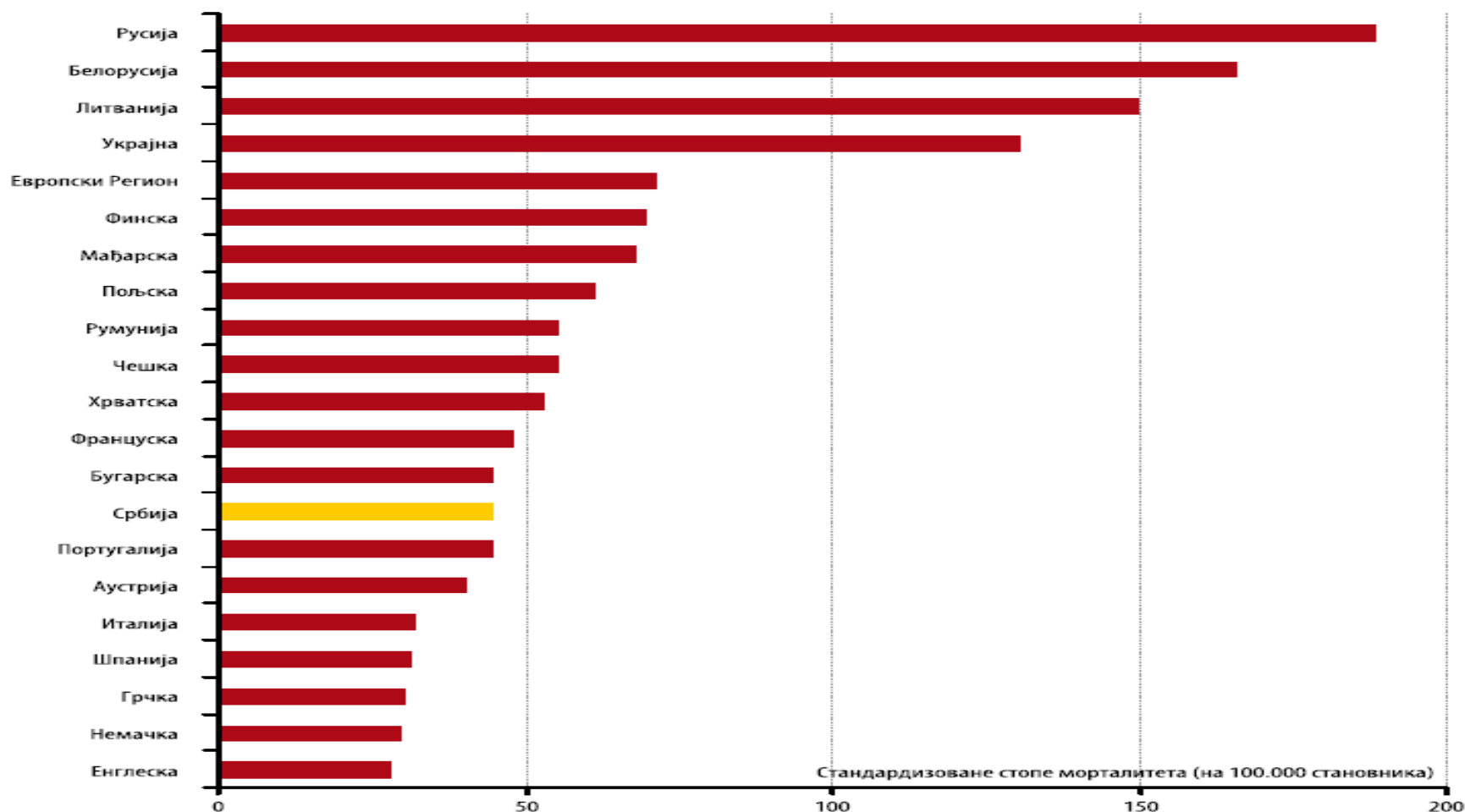

Standardizovane stope mortaliteta* od povreda i trovanja u Srbiji i nekim zemljama Evrope, 2007.

Izvor: Zdravlje stanovnika Srbije, 2008.

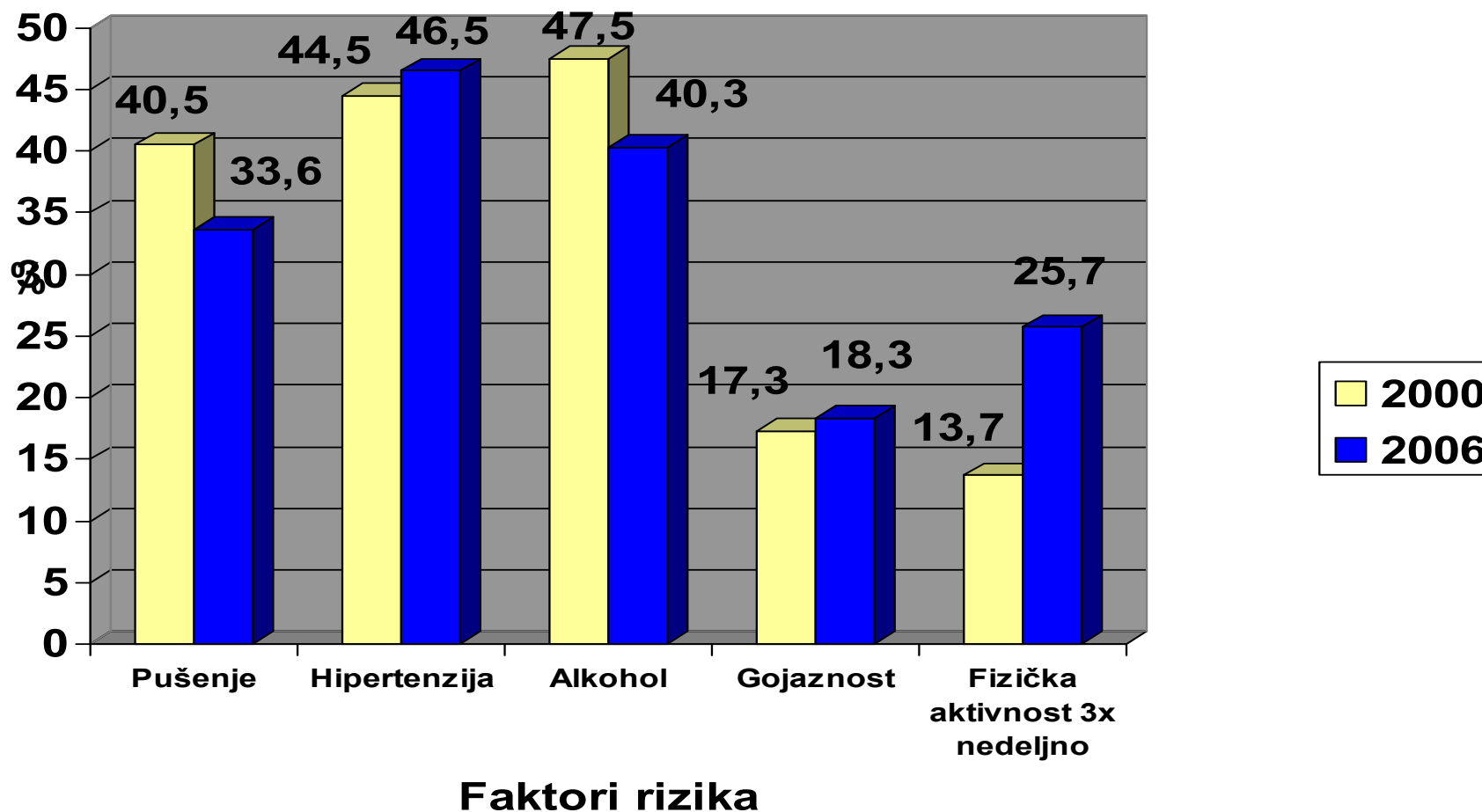

*prema standardnoj populaciji Evrope

Prevalencija (%) faktora rizika kod stanovnika Srbije, 2000. i 2006.

Izvor: Istraživanje zdravlja stanovnika R. Srbije, 2000. i 2006.

Izgubljene godine života korigovane u odnosu na nesposobnost za pojedine faktore rizika, po polu, Srbija, 2000.

Faktori rizika	Muškarci DALY/1000	Žene DALY/1000
Pušenje	35,2	12,5
Hipertenzija	21,7	17,5
Hiperholesterolemija	3,1	1,7
Konzumiranje alkohola	5,7	1,5
Gojaznost	14,9	12,2
Fizička neaktivnost	19,5	16,3

Izvor: The burden of disease and injury in Serbia, 2000

P R E V E N C I J A

